

Izzivi na področju varnosti in zdravja v kmetijstvu in gozdarstvu

OSHA – Evropska agencija za varnost in zdravje pri delu je bila ustanovljena leta 1994. Pokriva tudi področje kmetijstva in gozdarstva.

V letošnjem letu so predstavili poročilo o politikah – stališče o varnosti in zdravju na področju kmetijstva in gozdarstva. Iz stališča povzemamo nekaj ugotovitev, ki veljajo tudi za Slovenijo.

OSHA ugotavlja, da je kmetijstvo in gozdarstvo eden najnevarnejših delovnih sektorjev v Evropi, z visoko stopnjo nezgod, ki vplivajo na trajnost in sposobnost preživetja tega sektorja. V zadnjih 10 letih je bilo v kmetijstvu in gozdarstvu vsako leto v povprečju več kot 500 registriranih smrti in več kot 150 tisoč nezgod brez smrtnih izidov. Raziskave pa kažejo, da je po vsej Evropi v tem sektorju precej premajhno – slabo poročanje o smrtnih in nesmrtnih nezgodah. V mnogih primerih nacionalno poročanje še vedno uvršča kmetijstvo in gozdarstvo med sektorje z največjim tveganjem za nezgode.

TRADICIONALNA TVEGANJA

Trdovratna, dolgotrajna tveganja (kot so nezgode, povezane s traktorji in stroji ter ravnanjem z živalmi) ostajajo v sektorju večinoma nerešena. Kmetijska vozila in stroji so glavni vir smrtnih žrtev na delovnem mestu v kmetijstvu.

Najpomembnejša tveganja, ki še vedno prevladujejo v kmetijstvu so:

- prometne – delovne nezgode (povoženje ali prevračanje kmetijskih vozil),
- padec z višine (z dreves, skozi strehe),
- udarci padajočih ali premikajočih predmetov (stroji, zgradbe, bale, drevesna debela),
- utopitev (v vodnih zbiralnikih, rezervoarjih za gnojevko, silosih za žito),
- ravnanje z živino (napadi ali zmečkanja s strani živali, zoonoze – nalezljive bolezni, ki se z živali prenašajo na človeka),
- stik s stroji (nezaščiteni gibljivi deli),
- ukleščenost (pod padajočimi stvarmi),
- elektrika (električni udar).

Tudi v Sloveniji je še vedno v uporabi precej starejših traktorjev, ki nimajo ne varnostnega loka, ne kabine. Pri prevrnitvi je možnost smrtne nezgode zato bistveno večja. Zetor je slikan na Štajerskem, avgusta letos.

TVEGANJA V GOZDARSTVU

V gozdarstvu se nezgode dogajajo pri uporabi gozdarskih traktorjev opremljenih z vitli, pa tudi s forwarderji in drugimi gozdarskimi stroji. Nezgode so povezane s tveganji, kot so prevrnitev, prodiranje strojnih delov ali stvari v območje upravljavca, trčenje z vozilom, zdrs in spotikanja, padajoči predmeti itd. Med nevarnosti za varnost in zdravje sodijo tudi vibracije in hrup.

Uporaba motorne verižne žage bo še nekaj časa največje tveganje v gozdarstvu.

Poleg nezgod povezanih z rezanjem in sečnjo, obstajajo dodatna tveganja zaradi vibracij, hrupa, izpušnih plinov in uporabe

goriva (opekline in nevarne snovi). Veliko starejših motornih žag je še vedno v uporabi, zlasti v državah z nižjimi dohodki. Obstajajo tudi poročila o uporabi neodobrenih ali podstandardnih strojev, kar povečuje tveganje. Na evropski ravni obstaja certifikat za profesionalno uporabo motornih žag, ki ga je razvil Evropski svet za gozdarstvo in okolje (EFESC) in vključuje pomembno usposabljanje za varnost in zdravje pri uporabi motornih žag. Pridobitev tega certifikata omogoča prosti pretok delavcev za sečnjo po Evropi. V Sloveniji imamo dobro razširjena in uveljavljena strokovna usposabljanja za varno delo z motorno žago.

Prevračanje traktorjev

Prevračanje traktorjev ostaja velik problem v več evropskih državah. Po nedavni španski študiji je bilo pri njih v zadnjih 10 letih 595 smrti zaradi prevračanja traktorjev, približno ena vsak teden. Enaindevetdeset

odstotkov smrtnih žrtev je vključevalo traktorje brez zaščitne konstrukcije (ROPS) ali pa varnostni lok ni bil postavljen pokončno v varovalni poziciji. Več kot polovica smrti je vključevalo kmete, starejše od 60 let.

Motorni štirikolesniki

Nekatere motorne štirikolesnike (ATV) lahko v Evropi registriramo tudi kot traktorje. Ponekod je razširjena njihova uporaba v kmetijstvu. V številnih evropskih državah ugotavljajo poškodbe med kmeti in gozdarji pri uporabi ATV. Precej smrtnih negod z ATV je bilo tudi med otroki. Rešitve vključujejo izboljšanje usposobljenosti voznika, nošenje čelade in namestitve naprave za zaščito pred prevračanjem (varnostni lok).

RAVNANJE Z ŽIVALMI

Smrti zaradi ravnanja z živalmi predstavljajo 13 % vseh kmetijskih nezgod na Irskem, kar kaže na visoko stopnjo tveganja pri ravnanju z velikimi in nepredvidljivimi živalmi. Nezgode zaradi napadalnih živali se dogajajo tudi v drugih evropskih državah. Ukrepi za preprečevanje takšnih nezgod vklju-

Živali so tudi pogosto vzrok za poškodbe ljudi.

čujejo uporabo ustreznih ograd in objektov za živali, usposabljanje kmetov za varnejše delovne prakse in krotenje živali, da se obnašajo mirno in ubogljivo.

ZDRAVSTVENI IZZIVI

Eurostat poroča, da se zdravstvene težave, povezane z delom, najpogosteje pojavljajo v sektorju kmetijstva in gozdarstva. Za ta sektor so ugotovljene manj ugodne značilnosti delovnih mest, kot so ročno delo in netipični delovni čas. Številna tveganja na področju varnosti in zdravja pri delu vplivajo na kmete in gozdarje, vključno s tveganji povezanimi s pesticidi, mišično-skeletnimi boleznimi, zoonoznimi boleznimi, kožnim rakom ter stresom in psihosocialnimi težavami.

Eurostat poroča, da so mišično-skeletne bolezni najresnejši zdravstveni problem,

Stari Steyr brez loka ali kabine pri sajenju sadik v Osrednji Sloveniji avgusta letos

povezan z delom v kmetijstvu. Evropska raziskava o delovnih razmerah poroča, da 57 % kmetijskih delavcev poroča o bolečinah v hrbtu, 55 % o bolečinah v zgornjih okončinah in 46 % o bolečinah v spodnjih okončinah, pri čemer je kmetijstvo poklic z najvišjo stopnjo poročanja.

Pesticidi

Tveganja, povezana s pesticidi, so velik poklicni izziv za sektor, saj je težko dokumentirati dolgoročne učinke na zdravje kmetijskih delavcev. To še dodatno otežuje netipična narava kmetijske delovne sile, ki lahko vključuje samozaposlene, sezonske ali začasne delavce in družinske člane, ter pomanjkanje doslednega spremljanja zdravja pri delu v mnogih primerih.

Francoska študija z veliko gotovostjo ugotavlja, da se bodo zaradi uporabe pesticidi-

dov pri kmetih bolj razvile določene vrste kancerogenih bolezni kot v preostali družbi. Sem sodijo melanomi, limfomi, rak prostate. Eden najverjetnejših vzrokov za nastanek teh bolezni je prehitel vstop kmetov na poškropljena območja (neupoštevanje delovne karence). Francosko ministrstvo za javno zdravje ugotavlja tudi povezavo med uporabo pesticidov in povečano pojavnostjo Parkinsonove bolezni (13 % več kot med drugimi poklici).

Zoonoze in biološke nevarnosti

Poklici v kmetijstvu in gozdarstvu so najbolj prizadeti zaradi tveganja zoonoznih bolezni in izpostavljenosti biološkim nevarnostim. Posebno tveganje za gozdarje in gozdarske delavce predstavljajo klopi, ugrizi žuželk in piki. Ugotavljajo precejšnjo poročanje o zoonozah in pomanjkanje zdravst-

Nezaščiteni vrteči deli so velikokrat vzrok za nezgodo. Pogosto na kmetijskih in gozdarskih strojih vidimo nezavarovano kardansko gred, ki pa še vedno lahko opravlja svojo delovno funkcijo. Slikano na Gorenjskem, julija letos.

tvenega nadzora med kmeti, zlasti na malih in družinsko vodenih kmetijah.

Psihosocialna tveganja

Psihosocialna tveganja, duševno zdravje in stres pogosto obravnavajo kot enega največjih izzivov s katerimi se sooča kmetijski sektor. Poleg tega mednarodni in francoski podatki kažejo na višjo stopnjo (za 20 %) samomorov med kmeti kot pri drugih poklicih.

Kmetje so izpostavljeni številnim stresnim dejavnikom, med katere spadajo podnebne spremembe (negotovost in nepredvidljivost, letni čas, vreme, ekstremno vreme, izguba pridelka, izzivi pri načrtovanju), finančni pritiski (zmanjšan vpliv kmetov v živilski vrednostni verigi, oslABLJENA pogajalska moč z velikimi trgovci, nižanje cen kmetijskih pridelkov in nižje stopnje dobička), vse večji regulativni in upravni pritiski (varnost hrane, zdravje in dobro počutje živali, biotehnologija in gensko spremenjeni organizmi (GSO), okoljski standardi, prakse navzkrižne skladnosti itd.) in še številni drugi dejavniki.

Tomaz Poje

CREINA d.o.o.

VOGELSANG

☎ 051 360 097
✉ info@creina.si
🌐 www.creina.com

Slovenske cisterne za gnojeko velikosti od 2200 do 25000 litrov. Dognoevalce za polivanje v vrste **Vogelsang** montiramo tudi na rabljene cisterne in cisterne drugih proizvajalcev.

kmeckiglas.com

MERLO
teleskopski nakladalniki

vinogradniški goseničarji

TUCHEL
MASCHINENBAU GmbH
pometalne
naprave

Uradni zastopnik, prodajalec in serviser za Slovenijo
TEHSTAR d.o.o. viličarji, komunalna in kmetijska mehanizacija
gsm: 051 614 300, www.tehstar.si